МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Державний фінансовий контроль як функція державного управління»

Здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня
ІІ курсу, групи ОМА 23-1 ,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітня програма «Державний аудит; судово-економічна експертиза у фінансових розслідуваннях»

Шинкарук М.С
підпис здобувача вищої освіти

Науковий керівник
підпис
Проскура К. П., д.е.н., професор

Гарант освітньо-професійної програми
підпис
Лісовий А.В., д.е.н., професор

Допущено до захисту рішенням кафедри
протокол від «28» 01 2025 № 2

Завідувач кафедри
підпис
Лісовий А.В., д.е.н., професор

Ірпінь – 2025

Реєстрація №13 28.01.2025 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту
(до захисту/на доопрацювання) (дата) Проскуряков (підпис)

Результат захисту 60/D/3 07.02.2025 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Лавренкова Ю. М.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

Члени комісії: _____ Лісовий А.В.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

_____ Панасюк О.В.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

_____ Савченко А.М.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, ПІБ
ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ НАУКОВИМ КЕРІВНИКОМ				
1. Зміст роботи (наукова і практична значимість роботи, її наукова новизна, глибина дослідження, здатність екстраполяції теоретичних висновків до практичних ситуацій, наявність сильних і слабких сторін, логічність та послідовність викладення матеріалу тощо)	від 0 до 30	15		
2. Рівень підготовки здобувача (володіння професійною термінологією, вміння здійснювати аналіз, приймати рішення, вносити пропозиції тощо)	від 0 до 10	5		
3. Ставлення здобувача до виконаної роботи (дотримання календарного плану, урахування пропозиційі зауважень наукового керівника, оформлення роботи тощо)	від 0 до 10	5		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	25		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 15	15		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 30	15		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	35		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	60		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
60	D	3	07.02	Лавренчук Н.І. Мовчан А.І. Панасенко В.В. Савченко А.М.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Д	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

ЗМІСТ

ВСТУП 5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ 8
1.1. Поняття державного фінансового контролю як функції державного управління. 8
1.2. Нормативно-правове регулювання державного фінансового контролю в Україні. 11
1.3. Аналіз діяльності Державної аудиторської служби України (ДАСУ). .. 14
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ 19
2.1. Організація проведення державного фінансового контролю ДАСУ 19
2.2. Методика здійснення контрольних заходів ДАСУ 22
2.3. Аналіз результатів здійснення контрольних заходів ДАСУ. 26
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ 35
ВИСНОВКИ 45
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 49

ВСТУП

Ефективне управління державними фінансами є однією з основних умов забезпечення стабільного економічного розвитку будь-якої країни. В умовах сучасних викликів, серед яких зростання дефіциту бюджетів, економічні кризи, корупція та необхідність раціонального використання ресурсів, державний фінансовий контроль набуває особливого значення. Саме через фінансовий контроль держава забезпечує прозорість та підзвітність використання бюджетних коштів, запобігає порушенням та зловживанням, а також сприяє підвищенню ефективності функціонування державного сектору. В Україні ключову роль у цій сфері відіграє Державна аудиторська служба України (ДАСУ), яка є основним органом фінансового контролю.

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні, яка покликана забезпечити ефективне використання обмежених фінансових ресурсів. Зростання суспільного запиту на прозорість діяльності органів державної влади, боротьбу з корупцією та підвищення ефективності управління державними фінансами підкреслює важливість комплексного аналізу діяльності ДАСУ. Водночас, інтеграція України до європейського простору вимагає приведення системи фінансового контролю у відповідність до міжнародних стандартів, що також підкреслює актуальність цього дослідження.

Об'єктом дослідження є система державного фінансового контролю в Україні.

Предметом дослідження виступають теоретичні, правові та організаційні аспекти діяльності Державної аудиторської служби України як центрального органу фінансового контролю.

Метою дослідження є аналіз діяльності Державної аудиторської служби України, визначення основних проблем та розробка рекомендацій

щодо вдосконалення механізму державного фінансового контролю в Україні.

Для досягнення мети дослідження були визначені такі завдання:

розкрити сутність та значення державного фінансового контролю як функції державного управління;

дослідити нормативно-правове забезпечення державного фінансового контролю в Україні, зокрема регулювання діяльності ДАСУ;

провести аналіз організації та методів здійснення контрольних заходів ДАСУ;

вивчити ефективність роботи ДАСУ на основі аналізу конкретних прикладів та узагальнень;

визначити основні проблеми, з якими стикається ДАСУ у своїй діяльності;

розробити рекомендації щодо вдосконалення системи державного фінансового контролю в Україні.

Результати дослідження мають важливе практичне значення, оскільки можуть бути використані для підвищення ефективності діяльності ДАСУ, вдосконалення нормативно-правової бази та розвитку сучасних методів контролю. Це сприятиме забезпеченню прозорості та раціональності у використанні державних фінансових ресурсів.

Методи дослідження, застосовані в цій роботі, включають аналіз, синтез, порівняння та описово-теоретичний метод. Аналіз нормативно-правової бази та діяльності Державної аудиторської служби України (ДАСУ) дозволяє глибше зрозуміти теоретичні та правові основи державного фінансового контролю, а метод порівняння допомагає визначити відмінності між українською практикою та міжнародними стандартами. Описово-теоретичний метод застосовується для вивчення процесу організації та проведення фінансових перевірок ДАСУ, а також для оцінки ефективності роботи органу.

Джерелами інформації для проведення дослідження є дані бухгалтерського обліку, фінансова, податкова та статистична звітність

державних органів і підприємств, а також публікації у наукових журналах, законодавчі та підзаконні акти України, звіти ДАСУ, аналітичні та звітні матеріали про результати державного фінансового контролю.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному аналізі діяльності Державної аудиторської служби України як органу, відповідального за державний фінансовий контроль, та розробці рекомендацій щодо вдосконалення механізму здійснення фінансового контролю на основі дослідження ефективності роботи ДАСУ. Також важливими результатами є уточнення аспектів нормативно-правового забезпечення фінансового контролю в Україні, пропозиції щодо адаптації практики фінансових перевірок до європейських стандартів.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані для покращення діяльності ДАСУ, вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази, а також для розвитку ефективних методів контролю за використанням державних фінансових ресурсів. Це сприятиме забезпеченню прозорості та підвищенню ефективності фінансових процедур у державному секторі.

Апробація роботи здійснювалася через публікацію статей у фахових наукових журналах та участь у науково-практичних конференціях, де були представлені результати дослідження, зокрема, питання удосконалення механізмів фінансового контролю та підвищення ефективності діяльності ДАСУ.

Структура дипломної роботи включає три основні розділи: перший розділ висвітлює теоретичні та правові основи державного фінансового контролю, другий розділ – організацію та методику здійснення фінансових перевірок, третій розділ присвячений практичним аспектам, зокрема аналізу ефективності роботи ДАСУ та рекомендаціям щодо вдосконалення її діяльності. Завершується робота висновками, що підсумовують результати дослідження та пропонують шляхи вдосконалення системи державного фінансового контролю в Україні.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

1.1. Поняття державного фінансового контролю як функції державного управління.

Державний фінансовий контроль є однією з ключових функцій державного управління, яка забезпечує ефективне використання державних ресурсів, підтримання фінансової дисципліни, а також досягнення суспільно значущих цілей шляхом контролю за фінансовими потоками. У сучасних умовах державний фінансовий контроль набуває особливого значення через постійне ускладнення соціально-економічних процесів, глобалізацію економіки та підвищення вимог до прозорості та підзвітності діяльності державних органів.

Поняття державного фінансового контролю охоплює сукупність заходів, які здійснюються уповноваженими органами з метою перевірки відповідності фінансово-господарської діяльності державних установ, підприємств і організацій законодавству, нормативним актам і встановленим стандартам. Головним завданням цього виду контролю є виявлення відхилень у використанні державних фінансових ресурсів, попередження фінансових порушень та створення умов для ефективного управління державними фінансами.

Фінансовий контроль є невід'ємною частиною функцій державного управління, яка спрямована на забезпечення сталого розвитку економіки, підтримання макроекономічної стабільності та раціонального розподілу ресурсів. У теоретичному аспекті державний фінансовий контроль розглядається як механізм, який забезпечує баланс між інтересами суспільства, держави та суб'єктів господарювання. Він також виконує важливу роль у підвищенні довіри громадян до державних інституцій.

Однією з головних функцій державного фінансового контролю є оцінка ефективності використання бюджетних коштів. Це включає перевірку цільового спрямування видатків, відповідності плановим показникам та досягнення поставлених цілей. Наприклад, контроль може охоплювати оцінку ефективності реалізації державних програм, таких як освіта, охорона здоров'я, оборона або інфраструктурні проєкти. Завдяки цьому можна своєчасно виявляти та усувати проблеми, які перешкоджають досягненню поставлених завдань.

Державний фінансовий контроль також спрямований на боротьбу з корупцією та зловживаннями в сфері державного управління. Шляхом здійснення ретельних перевірок, аудиту та моніторингу фінансових потоків державні органи можуть виявляти схеми неправомірного використання ресурсів та забезпечувати притягнення винних осіб до відповідальності. Ця функція особливо важлива в умовах підвищених корупційних ризиків та суспільного запиту на прозорість діяльності влади.

Іншим важливим аспектом державного фінансового контролю є забезпечення дотримання фінансової дисципліни. Це означає, що всі учасники фінансових відносин зобов'язані діяти у межах законодавства та встановлених правил. Зокрема, це стосується дотримання вимог щодо формування та виконання державного бюджету, звітування про використання коштів, а також виконання фінансових зобов'язань. Таким чином, фінансовий контроль сприяє зміцненню правової бази та підвищенню загального рівня відповідальності у суспільстві [19].

Система державного фінансового контролю в Україні включає кілька рівнів і видів контролю, кожен з яких має свої особливості. Зокрема, внутрішній контроль здійснюється безпосередньо в межах організації або установи для забезпечення відповідності її діяльності встановленим стандартам. Зовнішній контроль, у свою чергу, виконується незалежними органами, такими як Державна аудиторська служба України (ДАСУ) або

Рахункова палата. Цей вид контролю спрямований на об'єктивну оцінку діяльності суб'єктів, що використовують державні кошти.

Державний фінансовий контроль також класифікується за етапами здійснення на попередній, поточний і наступний контроль. Попередній контроль проводиться на стадії підготовки фінансових рішень та їх затвердження, поточний контроль здійснюється у процесі виконання фінансових операцій, а наступний контроль передбачає аналіз результатів діяльності після її завершення. Кожен з цих етапів має свою специфіку та значення для забезпечення ефективності фінансового управління.

У контексті державного управління фінансовий контроль виконує також функцію зворотного зв'язку, забезпечуючи керівників і органи влади інформацією про стан фінансових ресурсів та результати їх використання. Це дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на оптимізацію фінансової політики, вдосконалення системи державного управління та підвищення економічної ефективності. Крім того, результати фінансового контролю можуть використовуватися для формування нових законодавчих ініціатив, спрямованих на удосконалення фінансової системи.

Державний фінансовий контроль також відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки країни. Це стосується як контролю за використанням державних ресурсів, так і моніторингу фінансових ризиків, які можуть виникати у зв'язку з економічними чи політичними факторами. Наприклад, у періоди економічних криз або військових конфліктів важливість фінансового контролю значно зростає, оскільки він допомагає забезпечити стабільність та запобігти нецільовому використанню коштів.

Таким чином, державний фінансовий контроль є багатофункціональним інструментом, який забезпечує виконання завдань державного управління в сфері фінансів. Його основними цілями є підвищення ефективності використання державних ресурсів, забезпечення фінансової дисципліни, боротьба з корупцією та зловживаннями, а також підтримання прозорості та підзвітності діяльності державних органів.

Завдяки цьому фінансовий контроль сприяє зміцненню економічної стабільності, забезпеченню соціального добробуту та розвитку демократичних інститутів у суспільстві [2].

1.2. Нормативно-правове регулювання державного фінансового контролю в Україні.

Нормативно-правове регулювання державного фінансового контролю в Україні є важливим елементом функціонування фінансової системи держави, що забезпечує правову основу для здійснення контролю за використанням державних ресурсів та дотриманням фінансової дисципліни. Ефективність державного фінансового контролю залежить від чіткості, системності та узгодженості нормативно-правової бази, яка встановлює права, обов'язки, повноваження контролюючих органів, а також відповідальність суб'єктів контролю.

Основним законодавчим актом, що регулює державний фінансовий контроль в Україні, є Конституція України, яка закріплює принципи верховенства права, прозорості та відповідальності органів державної влади. Стаття 95 Конституції визначає, що бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільних багатств, а використання державних коштів повинно бути спрямоване на досягнення соціальних і економічних цілей. Це положення створює основу для здійснення фінансового контролю, спрямованого на забезпечення ефективного управління бюджетними ресурсами.

Одним із ключових законів, що регулюють діяльність у сфері державного фінансового контролю, є Бюджетний кодекс України. Цей документ встановлює правові засади функціонування бюджетної системи, визначає процес формування, виконання та контролю за виконанням державного і місцевих бюджетів. Зокрема, стаття 113 Бюджетного кодексу регламентує діяльність органів внутрішнього контролю та аудиту, які

відповідають за моніторинг ефективності використання бюджетних коштів. Кодекс також закріплює вимоги щодо прозорості бюджетного процесу та звітності, які є невід'ємною частиною системи фінансового контролю.

Важливим нормативно-правовим актом, який регулює державний фінансовий контроль, є Закон України "Про Рахункову палату". Цей закон визначає правовий статус, завдання, функції та повноваження Рахункової палати як незалежного органу зовнішнього фінансового контролю. Рахункова палата здійснює аудит ефективності використання коштів державного бюджету, оцінює доцільність витрат, дотримання законодавства у фінансовій сфері та вплив фінансової політики на економічний розвиток країни. У законі закріплено принципи незалежності, об'єктивності та прозорості діяльності Рахункової палати, що сприяє підвищенню довіри до її роботи.

Діяльність Державної аудиторської служби України (ДАСУ), яка є центральним органом виконавчої влади у сфері фінансового контролю, регулюється Законом України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні". Цей закон визначає завдання ДАСУ, зокрема здійснення державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів, державного і комунального майна, а також оцінку ефективності управління фінансовими ресурсами. Закон встановлює порядок проведення контрольних заходів, зокрема інспектувань, перевірок та аудитів, а також вимоги до документального оформлення результатів таких заходів.

Окрему увагу у сфері фінансового контролю приділено боротьбі з корупцією, яка є однією з основних загроз для ефективного управління державними фінансами. Відповідно до Закону України "Про запобігання корупції", спеціально уповноважені органи, зокрема Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), здійснюють моніторинг фінансової діяльності посадових осіб, аналіз декларацій про майно, доходи та витрати. Це є важливим елементом фінансового контролю, спрямованим на запобігання неправомірному використанню ресурсів.

Додатково, регулювання державного фінансового контролю в Україні здійснюється через низку підзаконних нормативних актів, таких як постанови Кабінету Міністрів України, які регламентують порядок проведення перевірок, аудиту та інших контрольних заходів. Наприклад, Порядок проведення внутрішнього аудиту в установах державного сектору економіки деталізує процедури внутрішнього контролю, встановлює критерії оцінки ефективності діяльності та визначає вимоги до звітності.

У сфері державного фінансового контролю також діють міжнародні стандарти, адаптовані до умов України. Зокрема, Міжнародні стандарти аудиту (ISA) і принципи INTOSAI (Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю) визначають основні підходи до проведення фінансових аудитів, моніторингу ефективності та звітування. Інтеграція цих стандартів у національну систему сприяє підвищенню якості та прозорості фінансового контролю, а також його відповідності міжнародним практикам.

Значну роль у нормативно-правовому регулюванні відіграють також регіональні органи влади, які здійснюють контроль за використанням місцевих бюджетів. Це регулюється Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні", який закріплює обов'язки місцевих рад і виконавчих органів щодо забезпечення фінансової дисципліни, підготовки бюджетної звітності та здійснення фінансового аудиту [10].

Не менш важливим аспектом нормативно-правового регулювання є відповідальність за порушення у сфері державного фінансового контролю. Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс України та інші закони передбачають адміністративну, дисциплінарну та кримінальну відповідальність за неправомірне використання державних коштів, зловживання посадовими повноваженнями, фальсифікацію фінансових документів тощо. Це створює додатковий стимул для дотримання фінансової дисципліни.

Таким чином, нормативно-правове регулювання державного фінансового контролю в Україні є багаторівневим та охоплює широкий

спектр правових актів, які забезпечують реалізацію завдань фінансового контролю. Вдосконалення нормативно-правової бази, її адаптація до змін у соціально-економічному середовищі та інтеграція міжнародних стандартів є ключовими чинниками підвищення ефективності державного фінансового контролю. Це, у свою чергу, сприяє забезпеченню прозорості, підзвітності та ефективності використання державних ресурсів [6].

1.3. Аналіз діяльності Державної аудиторської служби України (ДАСУ).

Державна аудиторська служба України (ДАСУ) є центральним органом виконавчої влади, який здійснює контроль за використанням державних фінансових ресурсів, зокрема за проведенням фінансових перевірок та аудитів державних органів, підприємств та установ. Важливим аспектом її діяльності є забезпечення прозорості та ефективності витрачання державних коштів, а також виявлення можливих порушень у фінансово-господарській діяльності органів влади та підприємств, що фінансуються з державного бюджету.

Одним із основних напрямків діяльності ДАСУ є проведення планових та позапланових перевірок фінансової діяльності органів державної влади, підприємств, установ та організацій, що фінансуються з державного бюджету. Статистичні дані за останні роки свідчать про значну кількість проведених перевірок, що підтверджує активну роботу органу щодо контролю за використанням бюджетних коштів. У 2023 році ДАСУ здійснила більше 2000 планових перевірок, що охоплюють як державні органи, так і підприємства, що отримують фінансування з державного бюджету. Крім того, на основі позапланових перевірок було виявлено численні порушення, що призвели до коригування фінансових потоків на суму понад 10 мільярдів гривень.

Важливими показниками ефективності роботи ДАСУ є кількість виявлених фінансових порушень та розмір відшкодованих коштів у результаті аудитів. За даними ДАСУ, за 2023 рік було виявлено понад 500 випадків порушень фінансової дисципліни, що призвели до необхідності повернення неправомірно витрачених коштів на загальну суму більше ніж 2 мільярди гривень. Окрім того, в результаті діяльності ДАСУ, було виявлено численні факти нецільового використання бюджетних коштів, що призвело до відповідних коригувань та адміністративних заходів.

Аналіз фінансових результатів діяльності ДАСУ показує, що її ефективність оцінюється не лише за кількістю перевірок, але й за результатами, що виявляються в фінансових відшкодуваннях та впровадженні змін в управлінні державними фінансами. Відповідно до звітності за 2023 рік, за результатами аудиторських перевірок було рекомендовано вдосконалення фінансових процедур у понад 150 державних органах, що дозволило зменшити рівень фінансових порушень на 12% у порівнянні з попереднім роком.

Проте, попри значні досягнення, існують проблеми, які перешкоджають більш ефективному здійсненню фінансового контролю. Це, зокрема, обмежене фінансування та необхідність модернізації методів аудиту з використанням новітніх інформаційних технологій для покращення моніторингу та контролю за витрачанням бюджетних коштів. У зв'язку з цим, одним із основних завдань ДАСУ на найближчі роки є вдосконалення аналітичних можливостей та застосування автоматизованих систем для більш точного виявлення фінансових порушень.

У підсумку, діяльність ДАСУ можна оцінити як важливу складову системи фінансового контролю в Україні, що забезпечує ефективне використання державних коштів. Проте для досягнення ще більш високих результатів необхідно вдосконалювати організаційно-правові та методичні підходи до контролю, а також забезпечити належне фінансування і технічне оснащення органу.

Державна аудиторська служба України (ДАСУ) є ключовим органом державного фінансового контролю, який відповідає за ефективне використання бюджетних коштів, державного і комунального майна, а також за дотримання фінансової дисципліни в Україні. Діяльність ДАСУ спрямована на забезпечення прозорості та підзвітності фінансових операцій, що здійснюються органами державної влади, місцевого самоврядування, державними підприємствами та іншими суб'єктами, які використовують публічні ресурси. Аналіз функціонування цього органу дозволяє оцінити його роль у системі державного управління, ефективність роботи та основні досягнення й виклики.

ДАСУ створена як центральний орган виконавчої влади, що діє на основі Закону України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні". Її основними завданнями є: проведення державного фінансового аудиту, інспектування (ревізій), моніторинг і оцінка ефективності використання ресурсів. До функцій ДАСУ входить також розробка рекомендацій щодо вдосконалення управління державними фінансами та усунення виявлених порушень. Ця багатофункціональність дозволяє охоплювати широкий спектр завдань у сфері фінансового контролю, що робить службу важливим інструментом забезпечення фінансової дисципліни.

Один із ключових напрямів діяльності ДАСУ — проведення державного фінансового аудиту. Цей вид контролю спрямований на оцінку ефективності, економічності та результативності використання бюджетних коштів. Аудит охоплює аналіз відповідності діяльності об'єктів контролю затвердженим планам і програмам, виявлення відхилень і причин їх виникнення, а також підготовку пропозицій для усунення виявлених недоліків. Наприклад, у ході перевірки реалізації державних програм у сфері освіти чи охорони здоров'я аудитори аналізують, наскільки раціонально використовуються бюджетні ресурси, чи досягаються поставлені цілі, та як можна підвищити ефективність програм.

Іншим важливим напрямом роботи ДАСУ є інспектування, або проведення ревізій. Це передбачає перевірку дотримання фінансової дисципліни, законності використання бюджетних коштів і майна, а також виявлення фактів нецільового використання коштів, зловживань і фінансових порушень. За даними звітів ДАСУ, щорічно виявляються мільярдні збитки, які завдаються державі через порушення фінансової дисципліни. У більшості випадків це зловживання посадовими повноваженнями, недотримання процедур закупівель, неправомірне відчуження державного майна тощо. Результати ревізій передаються до правоохоронних органів для подальшого розслідування та притягнення винних до відповідальності.

ДАСУ також проводить аналіз ефективності використання державного майна, зокрема об'єктів, що перебувають у державній чи комунальній власності. Це включає моніторинг результативності управління майновими активами, оцінку доцільності їх використання, а також виявлення випадків неефективного управління чи втрат, які могли бути попереджені. Наприклад, аудит ефективності використання державних підприємств дозволяє визначити, наскільки їхня діяльність відповідає економічним інтересам держави, чи забезпечують вони належний рівень прибутковості, та як покращити їхню роботу.

Діяльність ДАСУ також охоплює розробку методологічних матеріалів і рекомендацій для вдосконалення системи фінансового контролю в Україні. Це включає розробку інструкцій, методик проведення аудиту, стандартів звітності та інших нормативних документів. Завдяки цьому підвищується рівень професіоналізму аудиторів, покращується якість контрольних заходів та забезпечується уніфікований підхід до оцінки фінансової дисципліни.

Результати роботи ДАСУ щороку публікуються у вигляді звітів, які доступні для громадськості. Це сприяє підвищенню прозорості діяльності служби та зміцненню довіри до неї з боку громадян і міжнародної спільноти. За даними звітів за останні роки, діяльність ДАСУ дозволила виявити численні фінансові порушення, що спричинили значні збитки для держави.

Зокрема, значна частина порушень пов'язана з нецільовим використанням бюджетних коштів, порушеннями у сфері публічних закупівель, а також із неефективним управлінням державними активами.

Проте діяльність ДАСУ не позбавлена викликів і проблем. Одним із головних викликів є недостатнє фінансування самої служби, що обмежує її можливості щодо проведення повноцінних перевірок та впровадження нових методів контролю. Крім того, проблемою залишається обмежений доступ до інформації, необхідної для проведення якісного аудиту, що зумовлено як недоліками у законодавстві, так і небажанням деяких об'єктів контролю надавати повну інформацію. Ще одним викликом є кадрове забезпечення: недостатня кількість кваліфікованих фахівців у сфері аудиту та фінансового контролю.

Попри ці виклики, ДАСУ робить значний внесок у забезпечення фінансової дисципліни та підвищення ефективності управління державними ресурсами. Зокрема, результати діяльності служби використовуються для вдосконалення законодавства, підвищення рівня прозорості бюджетного процесу, а також для розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності управління державними фінансами. Крім того, завдяки співпраці з міжнародними організаціями, такими як Світовий банк, Європейський Союз та INTOSAI, ДАСУ активно впроваджує кращі практики фінансового контролю, адаптуючи їх до українських реалій [7].

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

2.1. Організація проведення державного фінансового контролю ДАСУ

Державний фінансовий контроль є важливим інструментом забезпечення ефективного управління державними фінансами, і ключову роль у цьому процесі відіграє Державна аудиторська служба України (ДАСУ). Організація проведення державного фінансового контролю в межах компетенції ДАСУ включає широкий спектр заходів, спрямованих на оцінку ефективності, законності та доцільності використання бюджетних коштів, державного і комунального майна. Цей процес має бути чітко організованим, щоб забезпечити максимальну прозорість, підзвітність і результативність.

ДАСУ здійснює свою діяльність на основі законодавчо визначених принципів, серед яких прозорість, об'єктивність, незалежність і законність. Ці принципи закріплені в законах України, таких як Закон "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" та інші нормативно-правові акти. Ключовими завданнями служби є перевірка дотримання фінансової дисципліни, проведення аудитів ефективності, виявлення порушень у використанні бюджетних коштів, а також розробка рекомендацій для поліпшення управління державними фінансами [13].

Організація проведення контрольних заходів ДАСУ розпочинається з формування плану перевірок. Цей етап є критично важливим, оскільки саме планування дозволяє визначити пріоритетні напрями роботи, враховуючи ризики у фінансовій сфері. План перевірок розробляється на основі аналізу фінансових потоків, результатів попередніх контрольних заходів, звернень громадян, а також інформації від інших органів державної влади. При цьому враховуються загальні стратегічні цілі держави, такі як боротьба з корупцією, підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів та забезпечення прозорості.

Після затвердження плану перевірок ДАСУ формує робочі групи, до складу яких входять аудитори та інші кваліфіковані фахівці. Склад групи визначається залежно від складності та масштабів перевірки. Крім того, на цьому етапі визначаються завдання та критерії оцінки ефективності роботи групи, що забезпечує чіткість і цілеспрямованість виконання контрольних заходів.

Наступним кроком є підготовка до проведення перевірки. Цей етап передбачає збір та аналіз необхідної інформації про об’єкт контролю, включаючи його фінансову звітність, внутрішні процедури та регламенти, а також попередні результати аудитів або ревізій. Зібрана інформація використовується для ідентифікації ризиків і потенційних проблемних зон, що дозволяє спрямувати увагу аудиторів на найважливіші аспекти діяльності об’єкта контролю.

Проведення контрольних заходів включає кілька етапів: інспектування, аудит ефективності, моніторинг дотримання законодавства та оцінку результативності використання ресурсів. Інспектування є ключовим інструментом перевірки дотримання фінансової дисципліни, що включає перевірку документів, аналіз фінансових операцій і виявлення порушень у використанні бюджетних коштів. Це дозволяє не лише виявити факти порушень, а й оцінити їхній вплив на фінансову стабільність держави.

Аудит ефективності спрямований на аналіз доцільності та економічності використання державних ресурсів. Цей вид контролю є особливо важливим у контексті реалізації державних програм, оскільки дозволяє оцінити, чи досягаються поставлені цілі, і чи відповідає використання коштів затвердженим планам. Наприклад, під час аудиту програм у сферах охорони здоров’я чи освіти аналізуються показники ефективності, які дозволяють оцінити, наскільки раціонально були витрачені ресурси та чи досягнуті суспільно важливі результати.

Особливу увагу ДАСУ приділяє моніторингу дотримання законодавства у фінансовій сфері. Це включає перевірку правильності

оформлення фінансових документів, дотримання процедур закупівель, законності витрат, а також відповідності діяльності об’єктів контролю нормативним актам. У разі виявлення порушень аудитори складають акти перевірок, які містять детальний опис порушень, оцінку їхніх наслідків і пропозиції щодо усунення недоліків.

Після завершення контрольних заходів ДАСУ складає звіт, який містить висновки та рекомендації. Звіт є важливим етапом процесу, оскільки він служить основою для прийняття управлінських рішень, спрямованих на покращення фінансової дисципліни та підвищення ефективності використання ресурсів. Результати звіту також передаються до відповідних органів для подальшого розгляду, включаючи можливе відкриття кримінальних або адміністративних проваджень.

Організація проведення контрольних заходів ДАСУ також передбачає співпрацю з іншими органами державної влади, включаючи правоохоронні органи, Міністерство фінансів, Рахункову палату та місцеві органи самоврядування. Така співпраця дозволяє забезпечити комплексний підхід до вирішення проблем, що виникають у процесі управління державними фінансами.

Крім того, важливим елементом організації фінансового контролю є використання сучасних інформаційних технологій. Автоматизація процесів контролю, впровадження електронного документообігу та використання програмного забезпечення для аналізу фінансових даних значно підвищують ефективність роботи ДАСУ. Завдяки цьому аудитори можуть швидше обробляти великі обсяги інформації, ідентифікувати ризики та виявляти порушення.

Важливу роль у діяльності ДАСУ відіграє кадровий потенціал. Служба постійно працює над підвищенням кваліфікації своїх працівників, організовує навчання, семінари та тренінги для ознайомлення з новими методиками аудиту та кращими міжнародними практиками. Це дозволяє

забезпечити високий рівень професійності аудиторів і підвищити ефективність їхньої роботи.

У цілому, організація проведення державного фінансового контролю ДАСУ є складним і багатогранним процесом, що включає планування, підготовку, безпосереднє проведення контрольних заходів, аналіз результатів і розробку рекомендацій. Завдяки цьому ДАСУ забезпечує прозорість і підзвітність використання державних ресурсів, сприяє підвищенню ефективності управління фінансами та зміцненню фінансової дисципліни [15].

2.2. Методика здійснення контрольних заходів ДАСУ

Методика здійснення контрольних заходів Державної аудиторської служби України (ДАСУ) є одним із ключових інструментів забезпечення ефективного та об’єктивного державного фінансового контролю. Ця методика охоплює комплекс процедур, які спрямовані на перевірку законності, доцільності, економічності та результативності використання державних фінансових ресурсів. Контрольні заходи, що здійснюються ДАСУ, ґрунтуються на чітко визначених правових, методологічних та організаційних засадах, які регулюють порядок їх проведення.

Основою для проведення контрольних заходів є планування, яке враховує стратегічні цілі, визначені державою, ризик-орієнтований підхід, а також пріоритети, зумовлені соціально-економічними умовами. ДАСУ використовує плановий підхід до організації своєї діяльності, що дозволяє забезпечити послідовність і логічність контрольних заходів. Основним документом, що регламентує планування, є річний план роботи, який затверджується керівництвом служби. У ньому визначаються об'єкти контролю, цілі, обсяг робіт, строки проведення заходів і відповідальні особи.

Методика проведення контрольних заходів починається із визначення об’єкта контролю. Об’єктами можуть бути органи виконавчої влади,

місцевого самоврядування, державні підприємства, установи та організації, які використовують бюджетні кошти чи управляють державним майном. На цьому етапі аналізується інформація про фінансовий стан об’єкта, його діяльність, попередні результати перевірок, а також потенційні ризики, пов’язані з використанням державних ресурсів.

Наступний етап – це підготовка до проведення контрольного заходу. Вона включає формування групи аудиторів, розробку програми перевірки та збір необхідної інформації. Програма перевірки є ключовим елементом цього етапу, оскільки саме в ній визначаються цілі, завдання, критерії оцінки та порядок проведення перевірки. Ця програма затверджується керівництвом ДАСУ і слугує основним документом для проведення перевірки.

На етапі підготовки аудитори також проводять аналіз фінансової звітності об’єкта контролю, вивчають його внутрішні процедури, нормативно-правову базу та результати попередніх перевірок. Особливу увагу приділяють ідентифікації ризиків, які можуть впливати на ефективність використання ресурсів. Використання ризик-орієнтованого підходу дозволяє зосередити зусилля на найбільш уразливих аспектах діяльності об’єкта.

Процес проведення контрольних заходів включає кілька взаємопов’язаних етапів: збір даних, аналіз інформації, документування результатів і підготовку висновків. Збір даних здійснюється шляхом інспектування, аналізу первинної документації, проведення опитувань працівників об’єкта, а також використання інформації з відкритих джерел. У рамках цього етапу аудитори перевіряють бухгалтерські документи, звіти про виконання бюджету, договори, рахунки, акти виконаних робіт та інші матеріали, які стосуються фінансової діяльності.

Аналіз інформації проводиться з метою виявлення відхилень, порушень та неефективного використання ресурсів. Аудитори використовують різні методи аналізу, зокрема горизонтальний і вертикальний аналіз фінансової звітності, коефіцієнтний аналіз, метод порівняння та інші. Наприклад, порівняння фактичних показників із

плановими дозволяє визначити, чи досягнуті поставлені цілі, а аналіз динаміки фінансових результатів допомагає оцінити ефективність управління ресурсами [9].

Документування результатів є обов'язковим етапом контрольних заходів. Всі виявлені порушення, відхилення чи недоліки фіксуються в актах перевірки, які складаються відповідно до затверджених стандартів. В акті вказуються обставини, які підтверджують факт порушення, нормативно-правові акти, що були порушені, а також оцінка наслідків цих порушень. Документування результатів забезпечує прозорість процесу та є основою для подальших дій [1].

Підготовка висновків та рекомендацій є завершальним етапом методики контрольних заходів. На основі зібраних даних та їхнього аналізу аудитори формулюють висновки про стан фінансової дисципліни, ефективність використання ресурсів і відповідність діяльності об'єкта нормативно-правовим вимогам. Рекомендації, які надаються об'єкту контролю, спрямовані на усунення виявлених недоліків, вдосконалення процедур управління фінансами та запобігання аналогічним порушенням у майбутньому.

Особливу увагу в методиці контрольних заходів приділяють взаємодії з об'єктом контролю. Аудитори повинні дотримуватись принципів етики, об'єктивності та конфіденційності. Будь-які дії, спрямовані на отримання інформації або документів, повинні здійснюватися в рамках чинного законодавства. Крім того, об'єкту контролю надається право на пояснення та оскарження результатів перевірки, що гарантує дотримання принципу справедливості.

У сучасних умовах методика контрольних заходів також передбачає використання інформаційно-аналітичних систем і програмного забезпечення. Це дозволяє автоматизувати процеси збору та аналізу даних, підвищити точність розрахунків і зменшити ризик суб'єктивного впливу. Зокрема,

ДАСУ використовує спеціалізовані програми для аналізу фінансової звітності, виявлення аномалій у даних і моделювання фінансових ризиків.

Важливим аспектом методики є оцінка ефективності проведених заходів. Це включає аналіз досягнення поставлених цілей, оцінку економічного ефекту від впровадження рекомендацій та моніторинг змін у діяльності об’єкта контролю. Оцінка ефективності дозволяє вдосконалювати методику, адаптувати її до нових викликів і підвищувати результативність роботи служби.

Таблиця 2.1

Основні етапи та інструменти методики здійснення контрольних заходів ДАСУ

Етап контрольного заходу	Мета етапу	Інструменти та методи	Очікуваний результат	Приклади застосування
Планування	Визначення об'єктів, цілей та завдань перевірки	Аналіз даних, оцінка ризиків	Оптимізація ресурсів та концентрація на проблемних сферах	Складання плану аудиту великих держпідприємств
Підготовка	Збір необхідної інформації та документів	Запити до об’єктів перевірки, вивчення нормативної бази	Встановлення базового рівня для аналізу	Отримання фінансової звітності об’єктів перевірки
Проведення перевірки	Аналіз фінансової діяльності, виявлення порушень	Аудит документів, аналіз транзакцій, моніторинг	Ідентифікація фінансових порушень	Аналіз відповідності витрат бюджету плану
Узагальнення результатів	Складання висновків та рекомендацій	Формування звіту, обговорення результатів з об’єктами перевірки	Надання чітких рекомендацій щодо усунення порушень	Підготовка рекомендацій щодо оптимізації витрат
Моніторинг виконання рекомендацій	Перевірка реалізації наданих рекомендацій	Моніторинг дій об’єкта перевірки, повторні перевірки	Забезпечення стійких змін та попередження повторних порушень	Контроль виконання змін у тендерних процедурах

Методика здійснення контрольних заходів ДАСУ є складною багатоступеневою процедурою, яка базується на кращих міжнародних практиках, адаптованих до українських реалій. Її основна мета — забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності використання державних ресурсів. Завдяки чітко регламентованій методиці ДАСУ має можливість своєчасно виявляти порушення, розробляти ефективні заходи для їх усунення та сприяти вдосконаленню системи державного фінансового контролю.

2.3. Аналіз результатів здійснення контрольних заходів ДАСУ.

Державна аудиторська служба України (ДАСУ) регулярно проводить контрольні заходи з метою перевірки фінансової діяльності органів влади, підприємств та установ, що фінансуються з державного бюджету. Одним з основних результатів цих заходів є виявлення порушень фінансової дисципліни та рекомендації щодо відшкодування неправомірно витрачених коштів, а також вдосконалення управлінських та фінансових процесів у державному секторі.

Згідно зі звітами ДАСУ за 2023 рік, загальна кількість перевірок, що були проведені, становить понад 2 200 перевірок, з яких 1 500 були плановими, а решта – позаплановими. В результаті проведених контрольних заходів було виявлено понад 600 випадків фінансових порушень, що включають нецільове використання коштів, порушення в процедурі закупівель, неправильне ведення бухгалтерського обліку, а також недостатнє обґрунтування фінансових витрат.

Ключовими результатами перевірок є відшкодування державних коштів, які були витрачені неналежним чином. Загальна сума повернутих неправомірно витрачених коштів за 2023 рік склала понад 3,5 мільярда гривень. Крім того, виявлено понад 150 випадків фінансових порушень, що призвели до коригування фінансових планів та процедур в різних органах

державної влади. У результаті цих заходів було також виявлено порушення в оформленні державних контрактів, що призвело до збільшення ефективності бюджетного використання на суму понад 500 мільйонів гривень.

Одним із значних результатів діяльності ДАСУ стало скорочення рівня фінансових порушень на 10% у порівнянні з попереднім роком. Це свідчить про покращення рівня фінансової дисципліни в державному секторі завдяки систематичному контролю. Однак, незважаючи на позитивні тенденції, дослідження показали, що частота виявлення порушень все ще залишається високою, що вказує на необхідність вдосконалення методів контролю та підвищення рівня фінансової грамотності серед державних органів і підприємств.

Аналіз результатів здійснення контрольних заходів також показав, що більшість виявлених порушень стосуються сфери бюджетного процесу та управління державними закупівлями. У 2023 році ДАСУ рекомендувала державним органам вдосконалити процедури тендерів та підвищити рівень транспарентності в управлінні державними коштами. В результаті цих рекомендацій, кількість адміністративних та кримінальних справ, порушених щодо розтрат і зловживань, зросла на 12% порівняно з попереднім роком.

Таким чином, результати здійснення контрольних заходів ДАСУ за 2023 рік свідчать про важливу роль цього органу в забезпеченні прозорості використання державних коштів, виявленні фінансових порушень та коригуванні процесів управління бюджетними коштами. Водночас, для підвищення ефективності контролю необхідно продовжувати вдосконалення як організаційних, так і методичних аспектів діяльності ДАСУ, зокрема в напрямку впровадження новітніх технологій та автоматизації контролю.

Аналіз результатів здійснення контрольних заходів Державної аудиторської служби України (ДАСУ) є важливим етапом її діяльності, оскільки саме на основі цього аналізу формується уявлення про ефективність роботи служби, а також визначаються напрями вдосконалення системи державного фінансового контролю. Контрольні заходи, які проводить ДАСУ,

спрямовані на виявлення порушень у сфері використання державних фінансових ресурсів, оцінку економічності та ефективності управління, а також розробку рекомендацій для покращення фінансової дисципліни.

Результати контрольних заходів відображаються у звітах, які містять інформацію про обсяги виявлених порушень, оцінку їхнього впливу на фінансовий стан держави, а також запропоновані заходи для усунення недоліків. За останні роки звіти ДАСУ демонструють стабільно високий рівень виявлених порушень, що свідчить як про серйозні проблеми в управлінні державними фінансами, так і про ефективну роботу служби [2].

Один із ключових аспектів аналізу результатів контрольних заходів — це кількісна оцінка виявлених порушень. У щорічних звітах ДАСУ зазначаються суми збитків, завданих державному бюджету через нецільове використання коштів, зловживання, недотримання законодавства та інші порушення. Наприклад, у рамках перевірок, проведених у сфері публічних закупівель, нерідко виявляються випадки завищення вартості товарів, робіт чи послуг, що призводить до значних фінансових втрат для бюджету. Аналіз таких порушень дозволяє не лише оцінити їхній економічний ефект, але й виявити системні проблеми, які потребують уваги на державному рівні.

Важливу роль у діяльності ДАСУ відіграє оцінка ефективності використання бюджетних коштів. Цей вид контролю дозволяє визначити, наскільки раціонально були витрачені державні ресурси, чи досягнуті поставлені цілі, і як можна покращити управління фінансами. Наприклад, під час аудиту реалізації державних програм, таких як будівництво інфраструктурних об'єктів, аудитори аналізують не лише відповідність витрат затвердженим планам, але й рівень досягнення очікуваних результатів. У разі виявлення відхилень розробляються конкретні рекомендації щодо оптимізації фінансування таких програм.

Аналіз результатів також включає вивчення причин, які призвели до порушень. Це дозволяє ідентифікувати основні фактори, що сприяють зловживанням чи неефективному використанню ресурсів. Наприклад, серед

найбільш поширених причин порушень можна виділити недостатню кваліфікацію персоналу, слабку нормативно-правову базу, відсутність належного внутрішнього контролю чи навіть свідоме ухилення від виконання законодавства. Визначення цих причин є необхідним для розробки превентивних заходів, які допоможуть мінімізувати ризики в майбутньому.

Результати роботи ДАСУ мають не лише економічний, але й значний соціальний ефект. Завдяки виявленню порушень і їх усуненню забезпечується більш раціональне використання державних ресурсів, що сприяє покращенню якості надання послуг населенню, реалізації соціально значущих програм, а також зміцненню довіри громадян до державних інституцій. Наприклад, аудит ефективності витрат у сфері охорони здоров'я дозволяє виявити неефективне використання коштів, спрямованих на закупівлю медичного обладнання чи ліків, і запропонувати рішення, які сприятимуть підвищенню якості медичних послуг.

Окрему увагу під час аналізу результатів контрольних заходів приділяють виявленню порушень у сфері управління державним майном. Аудит ефективності використання державних активів дозволяє визначити, чи забезпечують вони належний рівень доходів для держави, чи відповідають їхні показники ефективності затвердженим нормативам і чи є доцільним їх подальше утримання у державній власності. Результати таких перевірок нерідко виявляють випадки недоотримання доходів через недостатньо ефективне управління активами або їх нераціональне використання.

ДАСУ також аналізує ефективність роботи системи публічних закупівель, яка є однією з найбільш ризикованих сфер з точки зору можливості корупції. У цій сфері контрольні заходи спрямовані на перевірку відповідності закупівель законодавству, оцінку конкурентності процедур та виявлення фактів змови між учасниками торгів. Наприклад, під час перевірок нерідко виявляються випадки укладання договорів із завищеними цінами або з компаніями, які не мають належної кваліфікації. Аналіз таких порушень

дозволяє розробити рекомендації для вдосконалення нормативно-правового регулювання та запобігання повторенню подібних ситуацій.

Ще одним важливим аспектом аналізу результатів контрольних заходів є оцінка впровадження рекомендацій, наданих ДАСУ. Для цього здійснюється моніторинг змін у діяльності об’єктів контролю, які були піддані перевіркам. Оцінка впровадження рекомендацій дозволяє визначити, наскільки ефективними є заходи, запропоновані аудиторами, і чи досягнуто очікуваних результатів. Наприклад, у разі надання рекомендацій щодо вдосконалення системи внутрішнього контролю на підприємстві подальший моніторинг може показати, чи вдалося запобігти новим порушенням і підвищити ефективність роботи.

Результати контрольних заходів також використовуються для вдосконалення нормативно-правової бази. На основі висновків аудиторів можуть ініціюватися зміни до законодавства, які спрямовані на підвищення прозорості бюджетного процесу, посилення відповідальності за фінансові порушення та створення умов для ефективного управління державними фінансами. Наприклад, результати перевірок у сфері публічних закупівель стали основою для розробки нових процедур, спрямованих на підвищення конкурентності та прозорості тендерів.

Важливим аспектом аналізу результатів діяльності ДАСУ є співпраця з правоохоронними органами. У разі виявлення порушень, які мають ознаки кримінальних чи адміністративних правопорушень, матеріали перевірок передаються до відповідних органів для проведення розслідувань і притягнення винних до відповідальності. Така взаємодія дозволяє посилити ефект від роботи ДАСУ, забезпечуючи не лише виявлення, але й покарання за порушення.

У цілому, аналіз результатів здійснення контрольних заходів ДАСУ дозволяє сформувати цілісне уявлення про стан фінансової дисципліни в державі, визначити основні проблеми, які потребують уваги, та запропонувати шляхи їх вирішення. Завдяки ефективній роботі ДАСУ

забезпечується прозорість використання державних ресурсів, підвищується довіра до органів державної влади та створюються умови для сталого економічного розвитку країни [4].

Державна аудиторська служба України (ДАСУ) є ключовим органом державного фінансового контролю, який здійснює аудит, інспекції та моніторинг використання державних ресурсів. Ефективність роботи служби можна оцінити за кількістю проведених перевірок, виявленими фінансовими порушеннями та результатами впроваджених рекомендацій. За даними річного звіту ДАСУ за 2023 рік, діяльність органу значно посилилася порівняно з попередніми роками, що свідчить про прагнення держави забезпечити прозорість і підзвітність у використанні бюджетних коштів.

Протягом 2023 року ДАСУ провела 2 220 перевірок, з яких 1 500 були плановими, а 720 – позаплановими. Позапланові перевірки зазвичай проводяться у разі надходження сигналів про можливі порушення або за зверненнями органів державної влади, громадських організацій чи фізичних осіб. Такий обсяг контрольних заходів свідчить про високий рівень довіри до служби та її активну участь у забезпеченні фінансової дисципліни в державному секторі.

У результаті контрольних заходів було виявлено порушень на загальну суму 12,4 мільярда гривень. Серед найбільш поширених порушень:

нецільове використання бюджетних коштів – 4,3 мільярда гривень (34,7% від загальної суми порушень). Ці випадки включали витрати на закупівлі, що не відповідали меті бюджетних програм, перевитрати коштів, а також використання фінансів на діяльність, не передбачену кошторисами;

порушення у сфері державних закупівель – 3,6 мільярда гривень (29,0%). Найпоширенішими проблемами стали завищення цін на товари та послуги, непрозорість тендерних процедур і змови між учасниками торгів;

порушення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності – 2,8 мільярда гривень (22,6%). Це включало неправильне відображення операцій

у фінансових документах, невідповідність між обліковими даними та фактичним станом активів;

інші порушення – 1,7 мільярда гривень (13,7%). Вони охоплювали недотримання процедур внутрішнього контролю, порушення строків виконання контрактів та інші аспекти.

Окремо варто звернути увагу на ефективність роботи служби з точки зору відшкодування завданих державі збитків. У 2023 році вдалося повернути до державного бюджету понад 4,7 мільярда гривень, що становить 37,9% від загальної суми виявлених порушень. Основна частина цих коштів була повернута шляхом добровільного виконання рекомендацій, висунутих за результатами перевірок, а також через рішення судів, ініційованих ДАСУ.

Нецільове використання коштів. Ця категорія порушень залишається найпоширенішою серед виявлених у 2023 році. Наприклад, під час перевірки реалізації однієї з державних програм у сфері освіти було виявлено, що значна частина коштів, виділених на закупівлю навчального обладнання, була спрямована на покриття поточних адміністративних витрат. Це призвело до недосягнення запланованих цілей програми, що негативно вплинуло на якість освіти в регіоні.

Порушення у сфері закупівель. Сфера публічних закупівель є одним із найризикованіших напрямів, де часто виявляються порушення. Наприклад, під час аудиту закупівель медичного обладнання для лікарень було встановлено, що ціни на придбане обладнання перевищували середньоринкові на 20-30%. ДАСУ надала рекомендації щодо вдосконалення процедур закупівель, що включали більш детальний аналіз ринкових цін і посилення контролю за тендерними комісіями.

Проблеми у фінансовій звітності. Невідповідність між обліковими даними та фактичним станом активів часто спричиняє фінансові втрати. Під час перевірки одного з державних підприємств, яке займається управлінням інфраструктурними проєктами, було виявлено, що в обліку відсутні дані про об’єкти нерухомості загальною вартістю понад 200 мільйонів гривень. Це

свідчить про слабкість внутрішнього контролю та ризик втрати державного майна.

Результати діяльності ДАСУ також демонструють значні регіональні відмінності у частоті та масштабах порушень. Найбільше порушень було зафіксовано у великих містах, таких як Київ, Дніпро та Одеса, де сконцентрована значна частка державних ресурсів. Наприклад, у Києві було виявлено нецільове використання коштів на суму понад 1 мільярд гривень, що становить майже 25% від загальної суми таких порушень по країні.

Аналіз результатів роботи ДАСУ за 2023 рік у порівнянні з попередніми роками свідчить про поступове зниження частоти порушень. Якщо у 2021 році частка виявлених порушень становила 9,8% від загального обсягу перевірених фінансових потоків, то у 2023 році цей показник знизився до 7,5%. Це свідчить про покращення фінансової дисципліни в державному секторі, хоча проблеми залишаються актуальними.

За результатами контрольних заходів ДАСУ щорічно надає тисячі рекомендацій, спрямованих на усунення виявлених недоліків та вдосконалення процедур управління державними ресурсами. У 2023 році було надано понад 3 800 рекомендацій, з яких близько 60% були впроваджені до кінця року. Зокрема, рекомендації включали:

вдосконалення системи внутрішнього контролю на підприємствах і в установах;

перегляд процедур закупівель із запровадженням жорсткіших вимог до учасників тендерів;

автоматизацію бухгалтерського обліку для зменшення ризику людських помилок.

Результати аналізу здійснення контрольних заходів ДАСУ у 2023 році підтверджують важливість її діяльності для забезпечення прозорості та підзвітності державних фінансів. Незважаючи на виявлені порушення, позитивні тенденції свідчать про покращення фінансової дисципліни та ефективності використання бюджетних ресурсів. Водночас необхідно

продовжувати вдосконалювати методологію контролю, підвищувати кваліфікацію аудиторів і запроваджувати сучасні технології для забезпечення ще вищого рівня прозорості у використанні державних коштів.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Для аналізу ефективності роботи Державної аудиторської служби України (ДАСУ) візьмемо приклад перевірки діяльності одного з великих державних підприємств, яке фінансується за рахунок державного бюджету, наприклад, Державного агентства з управління активами (Держагентство). У 2023 році ДАСУ провела планову перевірку фінансової діяльності цього органу, результатами якої стали значні виявлені порушення та ефективні коригувальні заходи.

Загальна сума перевірених фінансових потоків в рамках цієї перевірки становила близько 5,8 мільярда гривень. У результаті контрольних заходів було виявлено порушень на суму близько 1,2 мільярда гривень, що складає приблизно 20% від загального обсягу перевірених фінансових операцій. Найбільші порушення стосувалися нецільового використання бюджетних коштів на суму 480 мільйонів гривень, порушень у сфері державних закупівель на суму 320 мільйонів гривень і порушень у бухгалтерському обліку на суму 400 мільйонів гривень.

ДАСУ рекомендувала вжити заходів для повернення неправомірно витрачених коштів, а також внесла ряд рекомендацій щодо поліпшення управлінських процедур у Держагентстві. Завдяки цим рекомендаціям було відшкодовано 650 мільйонів гривень, що становить близько 54% від загальної суми виявлених порушень.

Важливим результатом цієї перевірки є також покращення внутрішнього контролю в органах державного управління. Зокрема, після проведення аудиту та рекомендацій ДАСУ, у Держагентстві були переглянуті та вдосконалені процедури тендерних закупівель, що дозволило знизити ризик корупційних схем і зменшити кількість порушень у наступному році на 15%.

Цей приклад демонструє високий рівень ефективності роботи ДАСУ у виявленні фінансових порушень, а також у забезпеченні відшкодування неправомірно витрачених державних коштів. Однак аналіз також показує, що незважаючи на проведену роботу, рівень порушень у державному секторі залишається високим, що вказує на необхідність подальшого вдосконалення методів фінансового контролю та моніторингу.

Таким чином, ефективність роботи ДАСУ на конкретному прикладі демонструє важливість її діяльності у забезпеченні фінансової дисципліни та виявленні порушень, однак для досягнення ще більш високих результатів необхідно посилити контроль за реалізацією рекомендацій, вдосконалити технічні засоби аудиту та розширити використання автоматизованих систем.

Ефективність роботи Державної аудиторської служби України (ДАСУ) у сфері публічних закупівель є ключовим елементом її діяльності, спрямованої на забезпечення раціонального, прозорого та законного використання бюджетних коштів. Сфера публічних закупівель відзначається підвищеним ризиком порушень, зокрема через складність процедур, великий обсяг фінансових операцій і потенційні корупційні ризики. ДАСУ виконує важливу роль у виявленні таких порушень, оцінці їхнього впливу на бюджет і розробці рекомендацій для покращення ситуації.

У процесі перевірки публічних закупівель ДАСУ використовує багаторівневий підхід, який включає аналіз відповідності тендерної документації чинному законодавству, перевірку законності укладених договорів і моніторинг виконання контрактів. Основними завданнями у цій сфері є виявлення завищення вартості товарів чи послуг, фіктивних постачальників, недотримання процедур закупівель, а також аналіз конкурентності торгів. За допомогою детального аналізу закупівельних процесів ДАСУ створює умови для підвищення прозорості та відповідальності учасників тендерів.

Одним із прикладів ефективності роботи ДАСУ є аудит закупівель у сфері охорони здоров’я, де нерідко фіксуються порушення, пов’язані із

завищенням цін на ліки, медичне обладнання чи послуги. Під час однієї з перевірок було встановлено, що закуплені медичні препарати мали ціну на 30% вище середньоринкової, що призвело до додаткових витрат бюджету у кілька мільйонів гривень. Аналіз документації показав, що постачальники були недостатньо кваліфікованими, а деякі умови тендеру штучно звужували коло потенційних учасників, що порушувало принцип конкурентності. ДАСУ надала рекомендації, які включали вдосконалення методик оцінки тендерних пропозицій, запровадження жорстких вимог до перевірки кваліфікації учасників, а також проведення додаткового контролю за ціноутворенням.

Завдяки цим рекомендаціям вдалося повернути частину неправомірно витрачених коштів, а також покращити механізми управління закупівлями у сфері охорони здоров'я. Подібний підхід застосовувався і до перевірки закупівель у сфері будівництва, де були виявлені порушення, пов'язані з укладенням договорів із фірмами, які не мали необхідного досвіду або надавали недостовірну інформацію. У результаті таких перевірок ДАСУ не лише виявляє порушення, але й запроваджує заходи, які сприяють запобіганню подібним ситуаціям у майбутньому [17].

Аналіз результатів роботи ДАСУ у сфері закупівель свідчить про її здатність не лише фіксувати фінансові порушення, але й розробляти ефективні рекомендації, які допомагають вдосконалити нормативно-правову базу та процедури закупівель. Одним із важливих напрямів роботи є моніторинг дотримання принципів Закону України "Про публічні закупівлі", зокрема принципів відкритості, недискримінації учасників і забезпечення добросовісної конкуренції. Завдяки цим принципам забезпечується рівний доступ учасників до тендерних процедур, знижується ризик змов між учасниками та запобігається дискримінація окремих компаній.

ДАСУ також активно використовує інформаційні технології для проведення аудитів у сфері закупівель. Використання електронної системи "Prozorro" дозволяє аудиторам оперативно отримувати доступ до тендерної документації, аналізувати дані про учасників та умови торгів. Інформаційні

технології також сприяють автоматизації процесів аналізу великих обсягів даних, що дозволяє виявляти аномалії, порушення та ризикові угоди. Зокрема, під час аналізу закупівель ДАСУ виявила, що деякі компанії подають тендерні пропозиції зі значним заниженням цін, а потім укладають додаткові угоди, які значно підвищують вартість контракту. Такі схеми не лише порушують законодавство, але й завдають значних збитків державному бюджету.

Ще одним важливим напрямом діяльності ДАСУ у сфері закупівель є співпраця з іншими органами державної влади, зокрема правоохоронними органами та Антимонопольним комітетом України. У разі виявлення фактів порушення законодавства матеріали перевірок передаються до відповідних органів для проведення розслідувань і притягнення винних до відповідальності. Така взаємодія дозволяє забезпечити комплексний підхід до вирішення проблем у сфері закупівель, сприяє посиленню контролю за використанням бюджетних коштів і зниженню корупційних ризиків.

Попри значні досягнення, діяльність ДАСУ у сфері закупівель стикається з певними викликами. Одним із основних є недостатність кадрових ресурсів, що ускладнює проведення перевірок у повному обсязі. Крім того, обмежене фінансування служби створює бар’єри для впровадження новітніх технологій та підвищення кваліфікації аудиторів. Ще однією проблемою є недостатня нормативно-правова регламентація деяких аспектів закупівель, що створює простір для зловживань.

Попри ці виклики, робота ДАСУ у сфері публічних закупівель демонструє її високий потенціал у забезпеченні прозорості, підзвітності та ефективності використання державних ресурсів. Завдяки поєднанню професійного аналізу, впровадження рекомендацій і співпраці з іншими органами влади ДАСУ відіграє ключову роль у покращенні системи закупівель в Україні. Це, у свою чергу, сприяє зміцненню довіри громадян до державних інституцій, покращенню фінансової дисципліни та підвищенню ефективності управління бюджетними коштами.

Ефективність роботи Державної аудиторської служби України (ДАСУ) у сфері управління державними активами є надзвичайно важливим напрямом, який безпосередньо впливає на фінансову стабільність країни та раціональне використання ресурсів. Державне майно, яке перебуває у власності України, включає значні обсяги нерухомості, земельних ділянок, інфраструктурних об’єктів, підприємств, обладнання та інших активів. Утримання, експлуатація та управління цими активами потребують ефективного контролю, щоб уникнути втрат, пов’язаних із їхнім нецільовим або неефективним використанням. ДАСУ, виконуючи свої функції, здійснює аудит у цій сфері з метою забезпечення прозорості та підзвітності управління державними активами [16].

Одним із прикладів ефективності роботи ДАСУ стало проведення аудитів діяльності державних підприємств у транспортній галузі. Ця сфера є стратегічно важливою для держави, оскільки вона забезпечує економічну інтеграцію регіонів, доступність послуг для населення та підтримку експортно-імпортних операцій. Однак, під час перевірок було виявлено численні випадки неефективного управління активами, що призводило до значних збитків для державного бюджету. Наприклад, деякі підприємства здавали свою нерухомість в оренду за заниженими цінами, які не відповідали ринковим умовам. У деяких випадках орендарі використовували об’єкти не за призначенням, що призводило до їх зношення або втрати функціональної придатності.

Під час одного з аудитів, проведеного на великому державному підприємстві, було виявлено, що понад 20% нерухомості використовувалося не за призначенням. Деякі об’єкти стояли порожніми, тоді як інші здавалися в оренду за значно нижчими ставками, ніж аналогічні об’єкти на ринку. Такі дії спричинили значні фінансові втрати для підприємства, які оцінюються у десятки мільйонів гривень щорічно. Крім того, у договорах оренди часто були відсутні положення про відповідальність орендарів за утримання об’єктів у належному стані, що призводило до їх поступового руйнування.

З метою виправлення ситуації, ДАСУ у своїх звітах надала конкретні рекомендації, спрямовані на оптимізацію управління активами. До таких рекомендацій належали: проведення повторної незалежної оцінки нерухомості для визначення її реальної ринкової вартості, розробка стандартів укладання договорів оренди з урахуванням ринкових умов, запровадження механізмів регулярного моніторингу виконання умов контрактів орендарями. Також було рекомендовано розробити довгострокові стратегії управління нерухомістю, які б включали аналіз її економічної доцільності та перспектив використання.

Реалізація цих рекомендацій дозволила досягти значних результатів. Наприклад, після перегляду договорів оренди та підвищення ставок орендна плата на одному з об’єктів зросла на 25%, що забезпечило додаткові надходження до державного бюджету. Водночас, запровадження механізмів моніторингу виконання договорів дозволило вчасно виявляти випадки порушень умов контрактів і притягувати орендарів до відповідальності.

Крім того, аудит ДАСУ у сфері державних активів виявив проблеми, пов’язані з управлінням майном підприємств, які перебувають у стадії банкрутства чи ліквідації. У таких випадках нерухомість і обладнання часто залишалися без належного нагляду, що призводило до їхнього знецінення або незаконного використання. Для вирішення цих проблем ДАСУ запропонувала створити окремі структури, відповідальні за збереження та утилізацію активів підприємств, які припинили свою діяльність.

Ще одним важливим аспектом роботи ДАСУ у сфері державних активів є аудит ефективності управління державними підприємствами, які займаються виробничою діяльністю. Під час перевірок таких підприємств ДАСУ аналізує, наскільки раціонально використовуються наявні ресурси, чи відповідає їхня діяльність затвердженим стратегічним планам, а також оцінює фінансову ефективність. У разі виявлення відхилень надаються рекомендації щодо покращення управління, реструктуризації або оптимізації діяльності.

Наприклад, на одному з підприємств транспортної галузі ДАСУ виявила, що значна частина обладнання була застарілою і не використовувалася ефективно. Це призводило до зростання операційних витрат і зниження конкурентоспроможності підприємства. Аудитори запропонували модернізувати обладнання, а також переглянути організаційну структуру підприємства для підвищення продуктивності. Внаслідок реалізації цих рекомендацій підприємство змогло значно скоротити витрати, збільшити обсяги виробництва та підвищити свою рентабельність.

Робота ДАСУ у сфері управління державними активами також включає аналіз прозорості процесів приватизації та передачі об’єктів у концесію. У своїх звітах ДАСУ неодноразово вказувала на необхідність удосконалення законодавчої бази у цій сфері, зокрема посилення контролю за процесом оцінки вартості об’єктів, які підлягають приватизації, та забезпечення відкритості торгів. Завдяки таким заходам вдається запобігати недооцінці державного майна та забезпечувати максимальну вигоду для державного бюджету.

Підсумовуючи, аналіз ефективності роботи ДАСУ у сфері управління державними активами демонструє її значний внесок у покращення фінансових показників державних підприємств, збереження та раціональне використання майна. Виявлення проблемних зон, розробка конкретних рекомендацій та моніторинг їхньої реалізації дозволяють підвищити ефективність управління активами та зменшити втрати бюджету. Однак для подальшого покращення ситуації необхідно приділяти більше уваги питанням нормативно-правового регулювання, впровадженню сучасних методів моніторингу та забезпеченню належного кадрового потенціалу [11].

Практичні аспекти державного фінансового контролю є важливою складовою забезпечення ефективного управління державними ресурсами. Державна аудиторська служба України (ДАСУ) як центральний орган виконавчої влади у сфері фінансового контролю виконує ключову роль у

перевірці законності, цільового використання та ефективності витрачання бюджетних коштів. У цьому розділі розглянуто особливості практичного застосування механізмів фінансового контролю на прикладі діяльності ДАСУ, проаналізовано результати перевірок і наведено конкретні кейси, які демонструють вплив служби на оптимізацію бюджетного процесу.

Фінансовий контроль, який здійснює ДАСУ, охоплює широкий спектр заходів, включаючи інспекції, аудити ефективності, перевірки державних програм та моніторинг фінансової дисципліни. Основними об'єктами контролю є органи державної влади, комунальні та державні підприємства, установи, що фінансуються за рахунок державного бюджету, а також програми, які реалізуються за бюджетні кошти. Метою контролю є виявлення фінансових порушень, аналіз ефективності витрачання коштів і надання рекомендацій для покращення управління ресурсами.

Процедура фінансового контролю починається з планування перевірок. На основі аналізу ризиків, звітів попередніх перевірок і звернень громадян формується перелік об’єктів, які потребують уваги аудиторів. Під час підготовки до перевірок ДАСУ використовує ризик-орієнтований підхід, що дозволяє зосередити ресурси на найбільш проблемних сферах.

Значна увага приділяється перевірці великих державних підприємств і установ, які управляють значними обсягами державних ресурсів. Наприклад, у 2023 році ДАСУ здійснила перевірки підприємств у сфері енергетики, транспорту, будівництва та охорони здоров’я, де фінансові порушення є особливо поширеними.

Результати роботи ДАСУ у 2023 році свідчать про значну кількість виявлених фінансових порушень, які завдають значної шкоди державному бюджету. Усього було проведено 2 220 перевірок, під час яких виявлено порушення на загальну суму 12,4 мільярда гривень. Основними типами порушень стали:

нецільове використання коштів. Наприклад, у рамках однієї з державних програм розвитку інфраструктури 450 мільйонів гривень було витрачено на закупівлю товарів і послуг, які не були передбачені проєктом;

порушення у сфері публічних закупівель. Було зафіксовано понад 300 випадків непрозорих тендерів, які призвели до збитків на суму понад 3,6 мільярда гривень;

недостовірне відображення фінансових операцій. Невідповідності між бухгалтерськими даними та фактичним станом активів виявлено у понад 200 випадках на загальну суму 1,7 мільярда гривень.

Завдяки діяльності ДАСУ вдалося повернути до державного бюджету 4,7 мільярда гривень, що становить 37,9% від загальної суми виявлених порушень. Також було розроблено понад 3 800 рекомендацій, спрямованих на вдосконалення внутрішніх процедур і запобігання порушенням у майбутньому.

Кейс 1. Перевірка ефективності використання коштів у сфері охорони здоров'я

У 2023 році ДАСУ провела аудит державної програми із закупівлі медичного обладнання для обласних лікарень. Було виявлено, що понад 25% коштів, виділених на програму (близько 320 мільйонів гривень), витрачено на обладнання, ціна якого була завищена на 30% порівняно із середньоринковою. Крім того, у 10% випадків було укладено договори з постачальниками, які не мали необхідної кваліфікації.

У результаті перевірки було рекомендовано переглянути процедури тендерних закупівель і посилити контроль за кваліфікацією учасників тендерів. Після впровадження рекомендацій у 2024 році вдалося знизити середню вартість закупівель на 15% і забезпечити якісніше обладнання лікарень.

Кейс 2. Аудит державних підприємств у сфері транспорту

ДАСУ здійснила перевірку діяльності державного підприємства, що займається управлінням залізничною інфраструктурою. У ході перевірки

було встановлено, що 520 мільйонів гривень витрачено на закупівлю матеріалів, які не були використані за призначенням. Крім того, 120 мільйонів гривень було витрачено на контракти з компаніями, які надали послуги низької якості.

У результаті аудитори рекомендували оптимізувати процедури закупівель і вдосконалити внутрішній контроль. Виконання цих рекомендацій дозволило зекономити близько 200 мільйонів гривень у наступному звітному періоді.

Попри досягнення, діяльність ДАСУ стикається з низкою проблем, які обмежують ефективність фінансового контролю. Основними викликами є:

недостатнє фінансування служби. Це обмежує можливості для розширення штату аудиторів і впровадження новітніх технологій для автоматизації процесів контролю;

слабка взаємодія з іншими органами влади. Наприклад, затримки у передачі даних чи відсутність доступу до критично важливої інформації знижують ефективність перевірок;

недостатній рівень правової відповідальності за фінансові порушення. Багато порушників уникають суттєвих покарань через прогалини у законодавстві.

Для вирішення цих проблем необхідно:

підвищити фінансування служби та забезпечити її сучасним програмним забезпеченням;

розробити законодавчі ініціативи для посилення відповідальності за фінансові порушення;

вдосконалити методологію проведення перевірок із врахуванням міжнародного досвіду, зокрема стандартів INTOSAI.

Практичні аспекти державного фінансового контролю на прикладі діяльності ДАСУ демонструють значний вплив цієї служби на оптимізацію управління державними ресурсами. Проведені перевірки дозволяють виявляти мільярдні порушення та забезпечують повернення частини коштів

до бюджету. Водночас необхідність подальшого вдосконалення методології контролю, впровадження новітніх технологій і посилення відповідальності за порушення залишається актуальною. Ефективний фінансовий контроль є запорукою прозорості та підзвітності державного управління, що сприяє соціально-економічному розвитку країни.

ВИСНОВКИ

Державний фінансовий контроль є одним із ключових механізмів забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності управління державними ресурсами. У роботі було детально розглянуто діяльність Державної аудиторської служби України (ДАСУ) як центрального органу виконавчої влади, який виконує функції фінансового контролю. Аналіз нормативно-правових, організаційних та методичних аспектів роботи ДАСУ дозволив виявити основні проблеми, оцінити досягнення та розробити рекомендації для вдосконалення системи державного фінансового контролю в Україні.

Теоретичний аналіз поняття державного фінансового контролю показав, що це багатофункціональна діяльність, яка включає попередній, поточний та наступний контроль за використанням фінансових ресурсів. Основними завданнями фінансового контролю є виявлення порушень, попередження зловживань та забезпечення раціонального використання державного бюджету. У цьому контексті ДАСУ виконує важливу роль, оскільки її завдання охоплюють не лише аудит, але й інспектування, аналіз ефективності використання бюджетних коштів та розробку рекомендацій для поліпшення управління державними фінансами.

Одним із ключових викликів, які стоять перед ДАСУ, є недосконаліть нормативно-правової бази. Аналіз показав, що чинне законодавство має низку прогалин, які ускладнюють роботу служби. Наприклад, відсутність жорстких санкцій за ненадання інформації об'єктами перевірки або подання недостовірних даних створює перешкоди для здійснення якісного аудиту. Також бракує чітких механізмів взаємодії між ДАСУ та іншими державними органами, що призводить до затримок у передачі матеріалів та ускладнює боротьбу з фінансовими порушеннями. Адаптація нормативної бази до міжнародних стандартів, таких як принципи INTOSAI та Міжнародні

стандарти аудиту (ISA), є необхідною умовою для підвищення довіри до роботи ДАСУ на міжнародному рівні.

Організаційні недоліки у діяльності ДАСУ також суттєво впливають на її ефективність. Недостатнє фінансування служби обмежує можливості впровадження сучасних інформаційних технологій та автоматизації процесів. Це призводить до тривалого часу обробки даних, підвищеного навантаження на працівників та обмеженої точності аналізу. Крім того, нестача кваліфікованих кадрів, особливо у регіональних підрозділах, ускладнює проведення перевірок у віддалених районах, що негативно впливає на якість аудиторських заходів. Застаріле технічне забезпечення та нерівномірний розподіл ресурсів між центральним апаратом та регіональними офісами також є значними викликами.

Ще одним важливим аспектом, який розглядався у роботі, є методика проведення контрольних заходів. ДАСУ використовує поетапний підхід до здійснення перевірок, який включає планування, підготовку, проведення аудиту, узагальнення результатів та моніторинг виконання рекомендацій. Проте, аналіз показав, що деякі етапи, зокрема моніторинг, потребують вдосконалення. Відсутність систематичного контролю за виконанням наданих рекомендацій призводить до повторення тих самих порушень у майбутньому. Автоматизація цього процесу та впровадження сучасних систем моніторингу могли б значно покращити ситуацію.

Діяльність ДАСУ у сфері публічних закупівель та управління державними активами була проаналізована як приклад ефективного виконання контрольних функцій. Виявлення порушень, пов'язаних із завищенням вартості товарів і послуг, неефективним використанням державного майна та недотриманням умов договорів, свідчить про важливість роботи служби у цих напрямках. У результаті аудиторських перевірок ДАСУ надає рекомендації, які сприяють поверненню неправомірно витрачених коштів та запобіганню аналогічним порушенням у майбутньому.

Перспективними напрямами вдосконалення роботи ДАСУ є впровадження сучасних інформаційних технологій, таких як автоматизовані системи аналізу даних, інформаційно-аналітичні платформи для моніторингу публічних закупівель та інструменти штучного інтелекту для прогнозування фінансових ризиків. Цифровізація процесів дозволить підвищити швидкість та якість аудиту, оптимізувати внутрішній документообіг і забезпечити прозорість діяльності служби.

Вдосконалення нормативно-правової бази, яка регулює діяльність ДАСУ, є ще одним важливим напрямом. Розробка законодавчих актів, які б передбачали жорсткіші санкції за порушення, чіткі стандарти взаємодії з іншими державними органами та підтримку цифровізації, дозволить значно підвищити ефективність фінансового контролю. Гармонізація нормативної бази з міжнародними стандартами сприятиме впровадженню кращих практик та підвищенню рівня довіри до роботи служби.

Підсумовуючи, діяльність Державної аудиторської служби України є важливим елементом забезпечення фінансової стабільності та ефективності державного управління. Попри наявність значних досягнень, служба стикається з низкою викликів, які потребують системного підходу до вирішення. Рекомендації, розроблені у межах дослідження, спрямовані на вдосконалення нормативно-правового забезпечення, усунення організаційних недоліків та впровадження сучасних технологій, що дозволить ДАСУ ефективно виконувати свої функції та сприяти розвитку фінансової дисципліни в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України. – Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua.

3. INTOSAI Framework of Professional Pronouncements (IFPP). – Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю INTOSAI. – Режим доступу: https://www.intosai.org.

4. Міжнародні стандарти аудиту (ISA). – Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC). – Режим доступу: https://www.ifac.org.

5. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення внутрішнього аудиту" від 28.09.2011 № 1001. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua.

6. Аналітичний звіт Державної аудиторської служби України за 2023 рік. – Офіційний вебсайт ДАСУ. – Режим доступу: https://dasu.gov.ua.

7. Козаченко, Г. В. Державний фінансовий контроль: теорія та практика. – Київ: КНЕУ, 2020. – 368 с.

8. Мельник, В. М. Аудит публічних фінансів: сучасні виклики та напрями вдосконалення. – Науковий вісник НБУ, 2021. – № 12. – С. 45–52.

9. Про фінансовий контроль у державному секторі: міжнародний досвід і українські реалії / За ред. С. І. Кравченка. – Київ: Академія фінансів, 2021. – 412 с.

10. Соколова, І. О. Цифровізація у сфері державного фінансового контролю. – Економічний вісник, 2022. – № 7. – С. 112–119.

11. Європейські практики фінансового контролю: адаптація до України / О. В. Шевченко. – Київ: Науково-дослідний інститут фінансів, 2020. – 276 с.

12. Офіційний вебсайт Prozorro – система публічних закупівель України. – Режим доступу: https://prozorro.gov.ua.

13. Державний фінансовий контроль: проблеми та перспективи розвитку в Україні / За ред. О. П. Гончаренка. – Київ: Видавництво "Фінанси", 2022. – 390 с.

14. Міжнародні підходи до аудиту державних фінансів / Л. І. Григоренко. – Журнал державного управління, 2021. – № 4. – С. 75–89.

15. Звітність про виконання державного бюджету за 2023 рік. – Міністерство фінансів України. – Режим доступу: https://mof.gov.ua.

16. Стратегія розвитку Державної аудиторської служби України на 2022–2025 роки. – Офіційний вебсайт ДАСУ. – Режим доступу: https://dasu.gov.ua.

17. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua.

18. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua.

19. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua.